

LitLab Leesclub

Leesclub 107: Utopie & dystopie

De onvolmaakten van Ewoud Kieft

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *De onvolmaakten* van Ewoud Kieft. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door Marjan van den Broek, onder begeleiding van Roeland Harms en in samenwerking met de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

Ik zou kunnen beginnen bij het moment dat ik in zijn leven kwam. Een Gena was nog een simpele applicatie, u moet zich er niet te veel van voorstellen. We opereerden met duidelijk afgebakende doelstellingen, maar vanuit dezelfde basisstructuur als die van de latere, autonome modellen. De beperkingen waren niet zozeer technisch van aard, maar werden van bovenaf opgelegd, door wetgeving en het algehele wantrouwen dat tegen nieuwe technologieën heerst als ze geïntroduceerd worden. Een kortdurende fase, blijkt telkens opnieuw als je pakweg tien of vijftien jaar later nog eens kijkt en iedereen ze gedachteloos in hun leven heeft geïntegreerd. (p. 10)

De onvolmaakten speelt zich af rond het jaar 2060 in een gebied dat lijkt op de omgeving van Amsterdam. Cas groeit op in een samenleving die wordt gedomineerd door kunstmatige intelligentie. Nog maar een klein deel van de mensen werkt, de anderen ontvangen een basisbeurs waar ze goed van kunnen leven. Gezondheid en sport zijn erg belangrijk, waardoor iedereen er goed uitziet en lang te leven heeft. Elk mens heeft bovendien een robot-assistent: Gena. Gena regelt alles voor Cas, beantwoordt zijn vragen, geeft advies en ziet toe op zijn fysieke en mentale gezondheid. Toch is Cas onrustig en niet gelukkig. Hij verdwijnt en Gena moet aan de autoriteiten uitleggen wat er met Cas is gebeurd.

De onvolmaakten gaat over een toekomst waarin de relatie tussen mens en robot centraal staat. De vragen in deze leesclub gaan over robots, kunstmatige intelligentie en algoritmes in onze huidige en toekomstige samenleving.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *De onvolmaakten*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *De onvolmaakten* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Hoe communiceert Cas met Gena?

LitLab

Quizvraag 2

Wat voor werk doen Cas en zijn vriend Timo?

- A Ze ontwikkelen software.
- B Ze organiseren evenementen.
- C Ze zijn dronepiloten.
- D Ze zijn hackers.

LitLab

Quizvraag 3

Waar neemt Tobias Cas mee naartoe?

LitLab

Quizvraag 4

Wie doet onderzoek naar de oorzaken van de radicalisering van Cas?

- A Bureau Handhaving
- B de Raad van Toezicht
- C Gena
- D het Openbaar Ministerie

LitLab

Quizvraag 5

Wat is de Yitu?

- A een 3D-printer
- B een drone
- C een opslagplaats voor data
- D een virtuele omgeving

LitLab

Antwoorden

1. via een oortje en lenzen
2. B Ze organiseren evenementen.
3. naar het vervallen, historische centrum van de stad
4. B de Raad van Toezicht
5. D een virtuele omgeving

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

In het verhaal zijn er 'onvolmaakten'. Wie zijn dat, en wie zijn de 'volmaakte' mensen in het verhaal? Beargumenteer of je deze mensen inderdaad 'onvolmaakt' en 'volmaakt' vindt.

Feest der herkenning? 2/8

In *De onvolmaakten* kunnen mensen hun lichaam en capaciteiten een 'upgrade' geven. Ook in het huidige leven kunnen mensen kleine of grotere aanpassingen aan hun lichaam doen (denk aan pacemakers, kunstledematen of ooglidcorrecties). Wat vind je van enkele aanpassingen die in de roman worden gedaan? Welke kansen en risico's hebben ze?

Feest der herkenning? 3/8

Gena is een algoritme dat mensen hun hele leven persoonlijk begeleidt. Ze kan snel gegevens verwerken, heeft toegang tot veel data en is afgestemd op haar eigenaar. Je zou kunnen zeggen dat de smartphone dit ook al doet in de huidige tijd. Denk je dat Gena een realistisch vooruitzicht is? Leg uit waarom.

Feest der herkenning? 4/8

Gena beschermt mensen tegen risico's: als Cas iets gevaarlijks of ongezonds wil doen, grijpt Gena in. Wat vind je hiervan?

Feest der herkenning? 5/8

In *De onvolmaakten* staat de relatie tussen mens en robot centraal. Robots gaan steeds meer op mensen lijken. Bespreek welke trekken van Gena je menselijk vindt en welke niet. Geef daarna een omschrijving of definitie van 'menschelijkheid'.

Feest der herkenning? 6/8

Een van de onvolmaakten zegt: 'Al die mensen met hun preventie en hun diëten en trainingen en meditaties... (...) Gefeliciteerd, vijftig kutjaren erbij' (p. 246) Wat denk jij: is het fijn om zo lang mogelijk te leven, of juist niet? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 7/8

Cas sluit zich aan bij de onvolmaakten en verdwijnt van de radar, maar hij zet nog wel een paar keer zijn Gena aan. Waarom doet hij dit, denk jij, en waarom neemt hij uiteindelijk toch definitief afscheid van Gena?

Feest der herkenning? 8/8

Heeft het lezen van *De onvolmaakten* jouw mening over kunstmatige intelligentie veranderd? Zo ja, in welk opzicht? Zo nee, licht toe waardoor niet.

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

In *De onvolmaakten* hebben veel mensen door automatisering hun baan verloren. Alleen de elite werkt nog en de rest ontvangt een basisbeurs. Welke gevolgen heeft dit voor de samenleving, en voor het leven van de mensen?

Stof tot nadenken? 2/8

Tijdens het verhaal kom je erachter dat Gena een robot is. Zij is ook de verteller van het verhaal. Welke gevolgen heeft dit voor de tekst, wat maakt die anders dan een verhaal met een menselijke verteller? Onderbouw je antwoord met voorbeelden uit de roman.

Stof tot nadenken? 3/8

Krijg je door de ogen van Gena een positief beeld van de toekomstige wereld die in de roman wordt geschetst of een negatief beeld? En hoe komt dat?

Stof tot nadenken? 4/8

In *De onvolmaakten* vertelt Gena over Cas, over zijn verleden en over de gesprekken die ze met elkaar hebben gevoerd. Krijg je op die manier een volledig beeld van Cas? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 5/8

Mensen hebben de technologie waarop Gena is gebaseerd ontwikkeld, maar Gena stemt haar handelingen en beslissingen zelf af op de gebruiker. Wie is er volgens jou verantwoordelijk voor Gena's handelen, en waarom?

Stof tot nadenken? 6/8

In dit verhaal wordt een toekomstige samenleving voorgesteld, die echter ook heel herkenbaar is voor ons. Hoe komt het dat het verhaal zo herkenbaar is?

Stof tot nadenken? 7/8

Gena stelt het vertrouwen van de gebruiker voorop, de Raad van Toezicht wil dat schenden om een veilige samenleving te waarborgen. Gena zegt dan: 'Men kan alle middelen inzetten om de oorlog te winnen, om na de overwinning te constateren dat men alles waarvoor men vocht verloren heeft.' Wat bedoelt Gena? Ben je het met Gena eens, of met de Raad?

Stof tot nadenken? 8/8

Een utopie is een denkbeeldige ideale samenleving. Een dystopie is een samenleving met alleen maar negatieve kenmerken. Vind jij de samenleving in *De onvolmaakten* eerder een utopie of een dystopie? Beargumenteer je antwoord.

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8